

25.11.2024

Diaarinro VN/24090/2024 ja
YM051:00/2024

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Keskeinen sisältö

Ehdotuksen keskeisenä sisältönä on maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (510/2020) voimassaolon pidentäminen vuoden 2030 loppuun saakka. Muutos toteutettaisiin tarkistamalla lain nimike vastamaan uutta voimassaoloaikaa ja muuttamalla voimaantulopykälää (11 §). Lisäksi päivitetäisiin kipsimääritelmää muuttuneen lainsäädännön vuoksi.

Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan antamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään 1.1.2025.

1. Yleisperustelut

1.1. Nykytila ja sen arviointi

1.1.1. Vesien ja meren tilan parantaminen 2023-2027 (Ahti-ohjelma)

Vesien tilan parantamisen tavoitteena on hallituskaudella 2023-2027 hillitä ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta vesiin, parantaa maan rakennetta ja yleistä kuntoa sekä saada etenkin maatalouden biomassoihin ja jätevesiin liittyvät ravinne- ja energiareсурssit talteen ja käyttöön. Kokonaisuus on koottu Ahti-ohjelmaksi.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa painotetaan erityisesti Saaristomeren valuma-alueella tehtäviä toimia. Näillä Ahti-ohjelman toimilla jatketaan vesiensuojelun tehostamisohjelman (2019-2023) sekä ravinteiden kierrätysohjelman (2012-2023) ja Saaristomeri-ohjelman (2021-) työtä.

Toimilla pyritään vesien ja Itämeren hyvään tilaan. Vesien tilan paraneminen palvelee alueen asukkaita ja virkistyskäyttäjiä. Samalla parannetaan huoltovarmuutta ja ruokaturvaa, sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja hillitään luontokatoa. Ahti-ohjelma edistää alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja kansallisen merenhoitosuunnitelman toteutusta.

1.1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vesienhoitoa ja merenhoitoa koskeva tuki

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, jäljempänä vesienhoitolaki) 1 a luvussa säädetään vesienhoitoa ja merenhoitoa koskevasta tuesta. Luvun valtuussäännösten nojalla on annettu tukimuotokohtainen asetus eli valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta (510/2020, jäljempänä kipsiasetus).

Kipsiasetusta on muutettu aikaisemmin kaksi kertaa; ensin tuen sisällön laajentamiseksi tiedon vaihtoon ja neuvontaan (muutos 160/2022) ja toiseksi EU:n uuden maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vuoksi (muutos 843/2023). Kipsiasetus on voimassa 31.12.2025 saakka, mikä käy ilmi säädöksen nimikkeestä ja voimaantulopykälästä (11 §).

Keskitetty tehtävä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista säädetään niistä annetussa laissa (897/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018, jäljempänä myös ELY-asetus). ELY-asetuksen 5 §:n 1 momentin 9 kohdan (muutos 90/2024) perusteella vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja kipsiasetuksen mukaisen tuen järjestämisestä koskevat tehtävät kuuluvat Varsinais-Suomen ELY-keskukselle.

Käytäntö

Maatalousmaan kipsikäsittelyn kokonaistavoitteesta (100 000 hehtaaria) oli vuoden 2024 syyskuun alkuun mennessä toteutunut 63 000 hehtaaria kipsikäsiteltyjä peltoja. Aiemmin kipsattavaksi haettuja peltohehtaareita oli kesällä 2024 levittämättä n. 12 000 hehtaaria. Uusien hakemusten osalta Saaristomeren valuma-alueella on tullut myös uusilta tiloilta hakemuksia, mutta hakualat ovat olleet kokonaisuudessaan pienempiä kuin hankkeen alkuaikoina, kun taas sen ulkopuolisilla kipsikelpoisilla alueilla ollaan jo hyvinkin lähellä 50 000 hehtaarin tavoitetta. Vuoden 2023 lopussa ja vuoden 2024 kesäkuun loppuun mennessä uusia kipsikäsittelyhakemuksia oli Saaristomeren alueella tullut n. 3 130 ha ja muualla n. 7 900 ha. Tietoja hankkeesta <https://www.ely-keskus.fi/web/kipsinlevitys>

Tukiviranomaisen tarkoitus on tehdä jatkossa talvella 2024–2025 tukipäätöksiä kaudelle 2025–2026. Pääosin sääolosuhteiden ja viljelykierron takia kaikkia peltolohkoja ei saada käsiteltyä kipsillä hakemisvuonna. Tästä syystä 100 000 hehtaarin tavoitteen saavuttamisen varmistamiseksi tarvitaan ainakin kaksi vuotta lisää käsittelyaikaa. Jos kauden viimeiset levitykset tehdään myöhään syksyllä 2026 niiden laskutus menee aivan sen vuoden loppuun ja jopa vuoden 2027 alkuun.

Lannoitelaki

Lannoitelain (711/2022) tavoitteena on, että Suomessa valmistetut ja markkinoille saatettavat lannoitevalmisteet ovat laadukkaita ja kasvintuotantoon sopivia.

Lannoitevalmisteiden on koostuttavaa yksinomaan sellaisista ainesosista, jotka täyttävät kansallisen lainsäädännön tai EU:n lannoitevalmisteasetuksen ainesosaluokkiin kuuluvista ainesosista. Ruokavirasto päättää ainesosien sisällyttämisestä kansalliseen ainesosaluetteloon. Ainesosalla tarkoitetaan kaikkia aineita, joita käytetään lannoitevalmisteen valmistukseen, lisätään lannoitevalmisteeseen tai muodostuu lannoitevalmisteen valmistuksen yhteydessä, lukuun ottamatta epäpuhtauksia.

Lannoitevalmisteiden on oltava joko kansallisen lannoitelain tai lannoitevalmisteita koskevan Euroopan unionin lainsäädännön vaatimustenmukaisia.¹ Lannoitelaki on korvannut aikaisemman lannoitevalmistelain (539/2006).

1.1.3. EU:n lainsäädäntö

Kipsiasetuksen 2 §:n perusteella sovelletaan tiettyjen maa- ja metsätalouseläiden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) 2022/2472, jäljempänä Euroopan unionin maatalouden ryhmäpoikkeusasetus). Ryhmäpoikkeusasetuksen I ja II luvut ovat keskeisessä asemassa tuen hyväksyttävyyden näkökulmasta ja tuen sisältöä koskevat artikkelit 14, 21 ja 22.

Euroopan unionin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14, 21 ja 22 artiklassa tarkoitettua tukea voidaan myöntää vain Euroopan unionin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimukset täyttävillä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä.

EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) N:o 1069/2009 ja (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 2003/2003 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1009, jäljempänä lannoitevalmisteasetus, annettiin kesällä 2019. Mainittua EU-asetusta on alettu soveltamaan pääosin 16.7.2022. Osa lannoitevalmisteasetuksen edellyttämistä muutoksista tehtiin tuolloin voimassa olleeseen lannoitevalmistelakiin (539/2006, muutos 222/2020, voimaan 17.4.2020). EU-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan myös kansallista täydentävää sääntelyä. Lannoitevalmisteasetus sallii myös yhdenmukaistamattomien lannoitevalmisteiden asettamisen saataville markkinoilla, joten niitä koskevista vaatimuksista voidaan säätää kansallisesti.

1.2. Tavoitteet

Tavoitteena on jatkaa määräaikaisen asetuksen voimassaoloa viidellä vuodella. Asetus olisi jatkossa voimassa vuoden 2030 loppuun saakka. Lisäksi on perusteltua päivittää kipsin määrittelmä vastaamaan muuttunutta kansallista ja Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Kipsikäsittelyn tavoitteeksi on asetettu kipsin levittäminen 100 000 peltohehtaarialle vuoden 2025 loppuun mennessä. Rannikkoalueiden pelloista oli syyskuun 2024 puolivälissä käsitelty kipsillä lähes 67 000 hehtaaria. Vuoden 2023 loppuun mennessä käsittelyn arvioitiin laskennallisesti estäneen vuosittain kaikkiaan 77 fosforitonin joutumisen Itämereen. Saaristomeren osalta vuotuisen fosforikuorman laskettiin vähentyneen yhteensä 55 tonnia.

¹ Lannoitevalmisteet, MMM-verkkosivu. (<https://mmm.fi/elaimet-kasvit/lannoitevalmisteet>)

1.3. Keskeiset ehdotukset ja säädösperusta

Ehdotuksen keskeisenä sisältönä on maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (510/2020) voimassaolon jatkaminen vuoden 2030 loppuun saakka. Muutos toteutettaisiin tarkistamalla lain nimike vastamaan uutta voimassaoloaikaa ja muuttamalla voimaantulopykälää.

Tässä yhteydessä on myös perusteltua päivittää kipsin määritelmää siten, että siinä viitataan uuteen EU:n kansalliseen ja EU:n lainsäädäntöön.

Asetusmuutos ehdotetaan annettavaksi vesienhoitolain 1 a luvun 6 a, 6 c, 6 e ja 6 g §:n valtuussäännöksen nojalla.

1.4. Esityksen vaikutukset

Esityksen vaikutuksena olisi tuen jatkamisen mahdollistaminen. Maatalousmaan kipsikäsittelyä voitaisiin jatkaa määrärahojen puitteissa viisi vuotta pidempään eli vuoden 2030 loppuun saakka. Tämä toisi osaltaan ennakoitavuutta tuen toteuttamiseen sekä maanviljelijöiden että hankehallinnon kannalta. Tukea voidaan myöntää vain sen mukaan, mitä valtion talousarviossa vuosittain määrärahoista päätetään. Tukea on myönnetty vuosina 2020-2024 keskimäärin 4 miljoonaa euroa vuosittain momentilta 35.10.61².

Tukiviranomainen voisi tehdä tukipäätöksiä siten, että tuen toteuttaminen ulottuisi pidemmälle kuin vuoden 2025 loppuun määrärahojen käytöstä riippuen.

Muutoksella kipsin määritelmä vastaisi uudistunutta lannoitteita koskevaa kansallista ja Euroopan unionin lainsäädäntöä.

1.5. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu ympäristöministeriössä. Luonnokset asetusmuutoksesta ja perustelumuihosta ovat olleen lausunnolla 1.10.2024-28.10.2024 Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Lausunnon antoivat: Maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, John Nurmisen Säätiö sr, Kierrätysteollisuus ry, ProAgria Keskusten Liitto, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Suomen Biokierto ja Biokaasu ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

Ruokavirasto, Suomen ympäristökeskus SYKE ja valtiovarainministeriö ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa. Lisäksi Oikeusministeriö ja Suomen ympäristökeskus ilmoittivat, että ne eivät lausu asiassa.

Kaikki lausijat kannattivat kipsiasetuksen voimassaolon jatkamista vuoden 2030 loppuun asti. Maa- ja metsätalousministeriö toi esille tarpeen päivittää kipsin määritelmä vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä. Lisäksi kolmessa lausunnossa tuotiin esiin, että kipsikäsittelyn rinnalle tulisi saada myös kannustimia orgaanisten lannoitteiden ja muiden maanparannusaineiden käyttöön.

² Tuen määrä on vaihdellut vuosien välillä 0 € - 7,1 M€. Tähän on laskettu keskiarvo vuosilta 2020-2024.

Lausuntoyhteenveto on julkaistu hankkeen asiakirjoissa. [Linkki](https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM051:00/2024)
<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM051:00/2024>

1.6. Jatkovalmistelussa tehdyt muutokset

Jatkovalmistelussa asetusmuutokseen on tarkistettu kipsin määritelmän päivitys maa- ja metsätalousministeriön lausunnon pohjalta.

Laintarkastuksen johdosta kipsin määritelmän ilmaisua on säädösteknisesti tarkistettu.

1.7. Voimaantulo

Asetusmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan sen antamisen jälkeen kuitenkin viimeistään 1.1.2025.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Nimike. Valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsitteeseen vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta muutettaisiin nimikkeessä olevan vuosiluvun osalta vastaamaan ehdotettavaa voimassaoloaikaa.

Uusi nimike olisi siten Valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsitteeseen vuosina 2020-2030 myönnettävästä tuesta.

3 §. Määritelmät.

Pykälän 2 kohdan kipsin määritelmää ehdotetaan päivitettävän. Kipsillä tarkoitettaisiin kalsiumsulfaattia ja kaksi kidevettä ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) sisältävää kipsiä, joka täyttää lannoitelain (711/2022) 7 §:ssä säädetyt lannoitevalmisteiden tuotevaatimukset taikka EU-lannoitteiden osalta kuuluu EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) N:o 1069/2009 ja (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 2003/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2019/1009 liitteenä julkaistaviin EU-lannoitevalmisteiden toimintoperusteisiin tuoteluokkiin tai on saatettu markkinoille Suomessa toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515 perusteella.

11 §. Voimaantulo.

Asetuksen pykälää muutettaisiin. Asetuksen ehdotetaan olevan voimassa 31.12.2030 saakka.

Voimaantulosäännös

Asetusmuutos tulisi voimaan 1.1.2025.